

Biblioteka
„dereta vam predstavlja...”

Urednik
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Raquel Martínez
SOMBRAS DE UNICORNIO

Copyright © 2007 Algaida Editores. All rights reserved.
All rights reserved. Licenced to the European Union under conditions

Copyright © ovog izdanja dela *Dereta*

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

RAKEL MARTINEZ

Senke jednoroga

Prevod sa španskog
Sandra Nešović

Beograd
2015.
DERETA

*Karmen i Emiliju, za njihovu безусловnu
ljubav
i neprestani trud
da me učine srećnom.*

Onim izuzetnim stazama se kroči nesvesno, bez ikakvog utiska posebnosti u trenutku dok se tako nešto doživljava: stiže se tako daleko, dalje od prohodnih puteva, dalje od onoga namenjenog čoveku, uobraženom zbog novootkrivenih privilegija, kome se čini da je u stanju da u svakom trenu ponovi taj svoj podvig – kao gospodar nekog sveta koji je drugima nedostupan.

Aleho Karpentijer, Izgubljeni koraci

*I pustinja je voda, rekla si
one večeri kada te, kao i obično,
kao i uvek,
niko nije ni slušao.*

Edgar Valensija, Zanimanja

JEDAN NESAVRŠENI POČETAK

U Madrid je stigla sa dva nova telefonska broja u beležnici punoj tragova prošlosti. Bolje je bilo da ne zaviruje preterano u njenu unutrašnjost, da prestane da poseže za određenim imenima, od kojih mnoga već behu izbledela, praćena brojkama koje su uglavnom podsećale na otpatke, na užtogljene susrete, lažna obećanja, beskorisni konformizam. Stoga je prvih dana beležnicu gurnula u čošak, prepuštajući se turističkim nagonima, nekoliko sedmica se pretvarajući da joj sve u tom novom okruženju pripada, produžavajući svoj boravak u jednom hostelu, u samom centru grada, ali veoma mračnom, u kome su se mešali strani jezici: odjeci putnika u prolazu. Ali traženje posla ne beše nimalo lak zadatak.

Mislila je da će kontakt na koji ju je Marijela uputila pre polaska biti siguran. Rekla joj je da neće zarađivati mnogo, ali da će biti u mogućnosti da živi u Madridu deleći stan sa nekim cimerom, mada bez radnog ugovora. Imala je sreće što je rođena u Španiji, jer tako barem nije morala da se bakaće sa imigracionom papirologijom. Ukucala je broj koji se nalazio pored Luisovog imena, ali je uspela da ga dobije tek pri drugom pokušaju. Firma se nalazila u jednom mestašćetu udaljenom od prestonice. Da bi tamo stigla, morala je da se odveze metroom do Monkloe, a potom da nastavi autobusom koji ju je ostavio blizu poslovnog centra gde je Luis radio. Primio ju je pomalo užurbano, sa jednim od najbolje uvežbanih

osmeha. Firma je bila na pragu zatvaranja: „Sunovrat *punto.com*”, čula je iz njegovih usta. Klaudija je doživela svoje prvo razočaranje, koje je sve više raslo kako su dani odmicali, onako ukotvljenoj u svom dobrovoljnom izgnanstvu, otežavajući joj već mučnu brigu oko traženja načina da zaradi za život. Pokušala je u još nekoliko korporacija koje su vladale tržištem, u sredstvima javnog informisanja i kabinetima za štampu pri velikim kompanijama. Odgovori su se kretali od prećutne diskriminacije izazvane njenim buenosajreskim naglaskom, pa do dobijanja ponekog pisma sa ljubaznim obaveštenjem o priključivanju njenog imena nekoj bazi podataka koja njoj ništa nije značila.

Jednog popodneva, kada se vratila iscrpljena nakon još jedne bezuspešne potrage, izvalila se na krevet. Dok se spuštala sve gušća večernja tama, mrak je budio senke nekakve budućnosti koja se nije poklapala sa njenim željama. Izjurila je na ulicu. Miris hrane joj se učinio još upečatljivijim. Čula je priče o izobličavajućim ogledalima, u ulici Gato. Ukočila se pred iskrivljenim slikama koje su joj se ukazivale, potkrepljujući nestvarnost privida. Nakon što je izgubila osećaj za vreme i smetnula sa uma kuhinjske mirise, začula je poznati akcenat. Iza nje, na ulazu u jedan restoran, neki mladić je delio letke sa dnevnim jelovnikom. Klaudija je uzela primerak i, ne pogledavši ga, upitala je tog momka koliko je već dugo u Madridu. Bio je sociolog, sa završenim studijama, ali već mesecima nije uspeo da pronađe pravo zaposlenje. I tako je provodio dane podstičući ljude da isprobaju specijalitete tog minimalističkog ambijenta. „Svi smo Argentinci, došli smo da bismo tu i ostali, iako niko nije sanjao o ovakvom poslu; mada zarada nije loša.” Zavirila je u restoran, otmen i bezličan, poput svih mesta koja ne otkrivaju kakva zaista jesu. Dok joj je pogled prodirao u dubine jedne slike sa prikazom spirale,

mladić ju je pozvao da navrati uveče posle deset, kako bi zajedno popili pivo. Vrativši se u svoju sobu, sa mislima i dalje usredsređenim na njegove reči, setila se i drugog telefonskog broja.

Jedan broj i jedan čovek: ništa više. Bila je uporna i na kraju je uspela da iskamči poziv na roštilj za naredni vikend. Marko je takođe bio Argentinac. Sama pomisao na okupljanje zemljaka nju nije oduševljavala. Slutila je kako svi nose markirane majice i ispeglane farmerke, i da gelom za kosu oponašaju prividnu ležernost modernih frizura. Čak i da i subotom i nedeljom rintače po dvanaest sati u nekom ćumezu, pretvaraće se; nakitiće svoje špansko iskustvo, izbegavajući suviše kompromitujuće aluzije na zemlju u kojoj nisu mogli ili nisu umeli da prežive. Ali Klaudija je bila svesna da će morati da se pojavi tamo: njen opstanak na starom kontinentu počeo je ozbiljno da škripi, a iznos evra koje je posedovala sveo se na minimum, tako da je morala da vodi računa o tome koliko proteina dnevno unosi. I, povrh svega, samoća je prestala da joj bude saveznica, povremeno je navodeći na provaliju. Nije želela tako brzo da se preda.

Druženje sa gaučosima joj je prijalo, iako se ispostavilo da Marka opsedaju određene manije i da je zavisao od toga da uvek bude glavni. Spremanje hrane je kontrolisao do poslednjeg detalja, ukazujući na odgovarajući pribor kojim određene namirnice treba poslužiti, isprobavajući vino kao da je u pitanju ritual, proučavajući sečivo noževa, vodeći računa o svakom odresku mesa, o veličini svakog parčeta hleba, svaki čas se žaleći kako su salvete isuviše grube. Smeškao se na neki groteskni način, kao da je tačno uvežbao svoju najbolju pozu. Kada ga je pozvala telefonom, Klaudija je stekla utisak da će se okupljanje odigrati u njegovom domu, da je on spona među zvanicama. Ali stigavši na dogovoreno mesto, shvatila je da

je i on bio samo gost. Njegova ravnodušna grimasa skrivala je nesigurnost.

Meso je imalo ukus pomirljivosti, a ljudi koji su je okruživali nisu ispali baš onakvi kakve ih je zamišljala. Nizali su priče veoma nalik njenoj. I oni su donosili odluke u trenucima krize. Tu su se, na jednom mestu, skupili i skoropridošli Argentinci i oni koji su odavno stigli. Svako vreme imalo je neku svoju zaleđinu; svaka osoba svoje sopstvene motive.

Kući je otišla sa nadom da će je Marko tokom narednih dana pozvati na razgovor za posao. On je bio vlasnik jednog bara u centru Madrida. Posao mu je dobro išao, ali ga je partner upravo napuštao, a Marko se nije osećao sposobnim da sve radi sam. Osim toga, već izvesno vreme se kanio da unajmi pomoćnika, kako mu se sati radnog vremena više ne bi toliko oduživali. Posle razgovora sa Klaudijom, pomislio je kako bi vredelo truda da pokuša sa njom; bila mu je mrska i sama pomisao na biranje osoblja. Nije bilo nužno da bude iskusna u restoranskim poslovima, a delovala mu je pametno i simpatično. Nekada ni njemu nije bilo teško da nauči sve što je potrebno.

Klaudija je čitave sedmice bacala pogled na mobilni telefon, iščekujući poruku. Izobličavajuća ogledala u ulici Gato objasnila su joj da nije stvar u tome da samo priželjkuje, već da pronade pravu šansu. Često je proveravala bateriju telefona i, već bez volje i nade, nastavila je da pretražuje poslovne ponude u novinama i na internetu.

Jednog petka Marko ju je pozvao. Dogovorili su se da se sastanu nešto kasnije u „Jednorogu”.

PRVI DEO:
GRAD JEDNOROGA

Proleće na jugu

Svitanje je sačekalo da se avion odlepi od tla. U tom trenutku, Klaudiji se učinilo da je osetila miris Rio de la Plate. Moćno sunce izronilo je iz vode, dok je mesec iščezavao, užurbano bežeći od svetlosti. To je bio njen prvi beg iz Buenos Ajresa.

Sa visine je videla reku koja je oponašala obilje mora. Voda Parane, jedna od glavnih rečnih žila u zemlji, ulivala joj je sigurnost. Pratila ju je sve vreme, svih hiljadu kilometara, svetlucajući duž tog puta nezvesnosti koji je vodio do njoj nepoznatog grada: Posadasa. Beše to gradić koji je mogao da joj ponudi posao i priliku da ostavi za sobom površne izloge prestoničkog lavirinta. Želela je da joj iz kože ispari miris San Telma, da i dalje gaji nadu kako će pronaći neku stvarnu sliku među mnoštvom holografskih prikaza.

Bilo je toliko rano da je Klaudija imala utisak kako bi mogla bez posledica da priđe blizu suncu. Povetarac je doneo neku novu aromu, punu mirisa koje tek treba razotkriti. Ušla je u prvi taksi i pokazala željenu adresu, nije poznavala grad i nije imala predstavu o tome koliko ima do tamo. Vožnja joj je pružila mogućnost da uživa u pogledu na bujni pejzaž i crvenu zemlju, koja joj se prvi put ukazala. Klaudija nije mogla ni da zamisli šta će joj ona značiti nekoliko meseci kasnije. Put od neravnog asfalta dubokim je jarkovima bio razdvojen od gustog drveća. Kada je stigla u grad, imala je priliku da osmotri jutarnje rituale: otvoreni prozori na kućama su i dalje

čuvali nagoveštaje noći, prodavci novina su na semaforskim prelazima uzvikivali novinske naslove, poslednji modeli automobila delili su put sa kočijama koje su vukli konji, a bosonoga dečica tumarala su ulicama u potrazi za hranom.

Jedina veza koju je u čitavom svom životu imala sa tim delom zemlje bila je situacija kada je radila reportažu za lokalne novine, nakon završetka fakulteta. Osobe koje je tom prilikom intervjuisala poticale su iz tih krajeva, a svi su bežali od nezaposlenosti i bede koje je izazvalo masovno zatvaranje fabrika. Nastanili su se u trošnom predgrađu, blizu rečice koja je odvajala glavni grad od okolnih naselja, čije je tlo bilo zagađeno živom i olovom. Svi oni koji su je podržavali u nameri da boravi na tom mestu, u jednakoj meri kao i oni koji su se oštro tome protivili, isticali su opasnost po njeno zdravlje i dobrobit. Ali ti siroti ljudi, koji su živeli u kolibama izgrađenim od kompjuterskih kućišta, delova automobila i plastičnih flaša, zadovoljavali su se svojim komadićem neba i parčetom zemlje na kome je trava i dalje rasla. Nisu baš najbolje razumeli sva pravila društvenog okruženja koja je sudija navodio kako bi ih zaštitio. Bili su svesni samo toga da nemaju šta da traže u kvartu Palermo, niti će ikada biti dobrodošli na tamošnjim maskenbalima. Klaudija je još uvek pamtila žuljevite ruke jednog čoveka koji joj je, ćutke, pokazao stračaru u kojoj je živeo sa svojom porodicom.

Skoro nesvesno, stigla je do građevine u kojoj će stanovati nekoliko sledećih meseci. Ulica Bustamante je bila široka i strmo se spuštala do obale reke Parane. Broj 2848 pojavio joj se pred očima. Na trenutak je zastala, izmišljajući matematičku igru koja bi unela neku vrstu logike u te parne brojke. Prošla je kroz kapiju ne obrativši pažnju na zvono. Jedna žena, koja je već duboko zašla u pedesete, izašla je iz kuće uzvičući nešto nerazumljivo.

„Dobar dan, dolazim zbog...”

Klaudija je pogledala jednu papilotnu zaboravljenu u kosi gazdarice koja je – shvativši svoj propust – podigla ruku da je skine.

„Ti si sigurno devojka koja je iznajmila potkrovlje. Obavestili su me da ćeš stići oko dvanaest.”

„Da, ali stvar je u tome da avion...”

„Nema veze, nema veze, sve je u redu. Ja sam Lidija.”

Jedan mačak je izvirió između gospođinih nogu, pa se ona sagnula da ga pomiluje, ujedno pozivajući Klaudiju da uđe.

„Tvoja soba je gore.”

Spiralno stepenište koje je polazilo iz dnevne sobe i vodilo do potkrovlja bilo je prilično strmo i usko.

„Imaš zasebno kupatilo. Ima i tople vode”, obavestila ju je Lidija, istovremeno zavukavši ruku u džep. „Evo ključeva. Ako ti bilo šta zatreba, možeš me potražiti na fakultetu, a broj ćeš pronaći pored telefona. Sidi da ti pokažem, u radnoj sobi je. Možeš da ga koristiš za lokalne pozive.”

U tuš-kabini nije bilo zavesa. Kroz maleni prozor je još uvek prodirao jutarnji vetrić. Neko je pevušio.

„To je Mirta, dolazi dva puta nedeljno. Čistiće i tvoju sobu, a ukoliko želiš, dogovori se sa njom oko pranja veša. To se plaća zasebno.”

„Hvala, ali mislim da to mogu i sama.”

Lidija nije ni obratila pažnju na njene reči, nego je nastavila da brblja, usredsređena na spisak svojih pravila.

„Ah, da, obavezno vodi računa o troškovima za vodu i struju. Trenutno sam knap sa novcem, jer izdržavam decu koja žive u Buenos Ajresu”, na trenutak joj je zadrhtao glas. „Studiraju tamo.”

Iznova je osmotrila sobu. Delovala joj je ljupko. Ogroman starinski ormar, pomalo izbledeo, kao i pleteni prekrivač, sve

je to ostavljalo utisak topline. Lidija je počela da se spušta niz stepenice sasvim polako, i ne gledajući u pod, kao da to čini usred noći ili žmureći.

„Biće ti prijatno. To je bila soba moje kćerke. Ona sada studira dramsku umetnost. Oduvek je volela scenu, pa se još od malih nogu pentrala na svakakva uzvišenja i odmah bi počela da pleše. To je ona na fotografiji...”

Lidija je pokazala na stočić u dnevnoj sobi. Oko fotografije su bili poređani razni predmeti, kao na oltaru.

„Veoma je lepa...”

Pomislila je kako liči na svoju majku, samo je značajno mršavija.

„Obožavam tu fotografiju, mada ona nije naročito oduševljena što je tu držim.”

Mirta, koja se zatekla u kuhinji, provirila je u dnevnu sobu i prodorno se zagledala u Klaudiju. Upečatljive oči te Indijanke ukazivale su joj na nešto čiji smisao nije uspevala da protumači, nešto što je već predosetila čim je zakoračila kroz vrata te kuće.

Lidijine reči prekinule su joj tok misli.

„Pogledaj, ovo je radna soba. Tu je telefon. Za pozive u druge provincije ili u inostranstvo koristi telefonsku govornicu koja je u našoj ulici, sa gornje desne strane. A sada te napuštam. Pretpostavljam da želiš da se raspakuješ i odmoriš.”

Kada je ostala sama, Klaudija je otvorila kofer i, po prvi put, osetila odsustvo buenosajreskog univerzuma. Sručila se na postelju, ali je istog trenutka primetila kako se neka životinja meškolji ispod dušeka, verovatno neka zmija tipična za taj vlažni ekosistem. Kao paralisana, pogledom je pratila kako se kreće oko njenih nogu, uvijajući joj se oko tela. To baš i nije bila najprijatnija dobrodošlica. Konačno je skupila snage da podigne prekrivač, odakle je uplašeno iskočila mačka. Kroz

glavu joj je prošla senka nepoverljivosti, ali je ovaj događaj takođe podstakao i njenu radoznalost. Za svaki slučaj, zatvoriće vrata i držaće se podalje od mačaka.

Nakon tuširanja, odlučila je da izađe napolje. Ulice su joj nudile neujednačen krajolik, dok se prepuštala stvarnosti koju još uvek nije mogla da razume, bez obzira na blizinu. Sve je bilo drugačije u odnosu na ono što je dotle poznavala: toplije, vlažnije... Imala je osećaj da šeta nekom drugom zemljom, mada su je natpisi podsećali na to da je i dalje u Argentini. Ravnodušna, i malčice nagrizena tugom, rastavila je na minute onu neuređenu slagalicu svoje prošlosti, grada koji je ostavila za sobom, njegovih stanovnika.

Koračajući, ponovo se susrela sa prisustvom reke Parane. Iako je sa neba ličila na potočić, na nivou kopna delovala je beskrajno. Iznenada je osetila kako je privlači njen tok, stvaran ili umišljen, istovremeno tako nalik ali i toliko drugačiji od drugih obližnjih reka. *Dakle, tu sam...* Kao da joj je krvotok oživeo i puls joj se ubrzao. Znala je da je Buenos Ajres ostao iza nje, da se Dijego zaglavio na nekom okrnjenom ćošku, te da će morati da nauči da živi sa svojom odlukom. Plavetnilo neba pomoglo joj je da razbistri misli. Zaboravila je kako je, mesecima, dok se nalazila u komi, bila samo utvara, obična nema senka koja se odrekla prava da oživi. Spustila je pogled na ožiljak koji joj i dalje beše vidljiv na ruci, podsećajući je na infuziju koja ju je održavala u životu između sna i jave. Hoće li i rane na srcu zarasti poput onih na koži?

Kraj zime izmamio je pupoljke lapača¹. Bio je to prvi vesnik proleća.

1 *El lapacho* (šp.) – Drvo rasprostranjeno od severnog Meksika do severne Argentine, šarenih cvetova od kojih se pravi čaj za koji se veruje da pomaže u lečenju raka. (Prim. prev.)

Rakel Martinez
SENKE JEDNOROGA

Za izdavača
Dijana Dereta

Glavni i odgovorni urednik
Aleksandar Šurbatović

Dizajn korica
Jana Vuković

Likovno-grafička oprema
Studio znak, Beograd

Lektura i korektura
Snežana Palačković
(Klapna&Rikna)

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-004-6

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2015.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.134.2-31

МАРТИНЕЗ, Ракел, 1979-

Senke jednoroga/Rakel Martinez; prevod sa
španskog Sandra Nešović. – 1. Deretino izd. –
Beograd: Dereta, 2015 (Beograd: Dereta). – 316
str.; 21 cm. – (Biblioteka Dereta vam predstavlja)

Prevod dela: Sombras de unicornio/Raquel Mar-
tinez. - Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-004-6

COBISS.SR-ID 215517964